

Uitgave van Vereniging Woodbrookers Barchem

SEPTEMBER 2016

Woodbrookers Berichten

6

In deze WBB:

'De redding van de Kalenberg'

Ontstaan Banningleergang

Programma najaar 2016
inclusief Banningleergang

6

INHOUD

Ter Zake	4
Agenda	4
Van het bestuur	5
Verslag Schilderen in Barchem	6
De redding van de Kalenberg	7
Ontstaan van de Banningleergang	11
Programma Woodbrookers najaar 2016	12
Wat en wie bij de Woodbrookers	20
Over het lidmaatschap	21
Mutaties	21
Legaat	22
Colofon	22

VAN DE REDACTIE

Ter Zake

In uw handen heeft u nummer 6 van de Woodbrookers-Berichten. We kijken terug, we blikken vooruit en we lezen bijzondere informatie.

De vakantieweek, die we vorig jaar nog aanboden in combinatie met schilderactiviteiten, werd een vakantieschilderweek. U leest een verslag, gemaakt door Dick Bouman, die voor het eerst in Barchem kwam. Juist door de ogen van nieuwelingen is het verrassend te lezen hoe zo'n cursus is verlopen.

We kijken vooruit naar een middaglezing op de berg georganiseerd door de Programmagroep. Dit keer over de betekenis van de Woodbrookers vandaag de dag. En de uitgebreidere aankondiging van het weekend in november over het omgaan met je eigen levenseinde.

Vervolgens heeft Cees Otto nog eens uitgelegd hoe de Banningleergang is ontstaan. En daaraan gekoppeld ziet u waar en wanneer u aan deze bijdetijdhoudende leergang kunt deelnemen.

Twee jaar geleden, in 2014, mocht ik gastvrouw zijn bij de filosofieweek, o.l.v. Corrie Haverkort.

Zij had op een middag al wandelend een zeer bijzondere plek ontdekt aan de Looweg richting Lochem. Ze wilde mij die laten zien. Even vanaf de weg, tussen de struiken en bomen, zag ik een grote ronde kuil, met daarin iets wat aan een 'versteende massa' deed denken. Het leek Corrie een prachtige plaats om deze op de laatste avond van de cursus te gebruiken als presentatiepodium voor deelnemersopdrachten van de afgelopen week.

Een uitstekend idee, maar ik vond dat er dan óók verteld moest worden hoe deze raadselachtige plaats was ontstaan. En zo werd de sage 'De redding van de Kalenberg' geboren. Maanden later maakte ik naar aanleiding van dit verhaal een tekening.

Een jaar later, in de zomer van 2015, vertelde ik deze sage op de laatste avond van de vakantieschilderweek. En dit jaar

vroegen mij cursisten die vorig jaar ook aan de week hadden deelgenomen, 'het verhaal van die kuil' opnieuw te vertellen. Toen ik met deze WBB aan de gang ging, dacht ik dat die sage maar eens moest worden opgeschreven. Dan kan iedereen het lezen. En voor de volledigheid maakte ik een foto van die vreemde plaats. En de illustratie, die ziet u ook. Veel leesplezier!

Marijke Sondorp

AGENDA

6 november 2016
Lezing op de berg

19 - 20 november 2016
Weekendcursus Levenskunst tot het einde toe
Inleiders: Frits de Lange en Ineke Koedam.

VAN HET BESTUUR

Het jaar 2015 was een soort proefjaar voor het bestuur, wat de cursussen betreft.

De twee weekenden en de zomervakantieweek gingen met voldoende deelnemers door. Prima!

Maar dit jaar ging het tot nu toe wat minder. Wel kwamen er voldoende cursisten bij de cursus 'Wat betekent en is vrijzinnig geloven?', maar het weekend over 'Moraliteit en ethiek in de krijgsmacht' en de middaglezing 'Is er verband tussen voeding, gezondheid en milieu?' werden wegens te weinig belangstelling geannuleerd. Jammer.

Het bestuur boog zich over deze tegenvallers.

We analyseerden punt voor punt. Waren het de onderwerpen? De sprekers? Het tijdstip of de prijs?

Het bleek dat bijeenkomsten rond de aanbevolen sprekers met de bijhorende onderwerpen, succesvol waren geweest in de 'eigen' kring. Sommige bestuursleden zijn lid van een levensbeschouwelijke groep die in de eigen regio periodiek thema's behandelt. Het blijkt dat zo'n lezing meestal kan rekenen op een min of meer vaste 'eigen' groep toehoorders, die in de eigen regio een middag of een avond graag naar 'de' bijeenkomst gaat met lezing en gesprek. Bovendien zien ze dan vele bekenden in hun vertrouwde omgeving.

De Woodbrookers hadden ook zo'n positie van eigen groep. En de regio was heel Nederland. Omdat er toen weinig instellingen waren die soortgelijke bijeenkomsten in de buurt organiseerden, kwamen de Woodbrookers graag voor een cursus naar Barchem. Eigenlijk had de Woodbrookersbeweging ook de functie van een levensbeschouwelijke groep.

Nu zien we veel minder Woodbrookersleden als vaste deelnemers van cursussen dan tien jaar terug. Er is heel veel dichtbij huis te bezoeken en te volgen, en dan is Barchem voor een middag of weekend ver weg.

Dat is de geest van de tijd.

Maar, we hebben wel begrepen dat de leden van de Vereniging en vele belangstellenden min of meer een voorkeur hebben voor bepaalde thema's: vrijzinnigheid en de eigen leeftijdsfase.

Andere onderwerpen zijn interessant, boeiend en zeer belangrijk, maar deze genoemde thema's zitten dichtter op de eigen huid. En daar willen we in een vertrouwde omgeving, in Barchem, zeker met elkaar over praten. Dus daar maken we wél tijd voor vrij!

Zodoende besloot het bestuur om het thema 'de laatste levensfase' opnieuw te kiezen voor een weekend in november. Lees de uitgebreide aankondiging maar en meldt u aan!

Marijke Sondorp, voorzitter Vereniging Woodbrookers Barchem

VERSLAG WEEKEND

Schilderen in Barchem

Datum: 1 - 6 augustus 2016

Docent: Marijke Sondorp

Hans Jansen

Een héél klein advertentietje in Trouw: “tekenen en schilderen bij de Woodbrookers” trok mijn aandacht, maar wat zijn Woodbrookers? Gelukkig was het antwoord, door vriendelijke tussenkomst van meneer Google, snel te vinden. De Quaker-gemeenschap kende ik uit de tijd van de Vredesweken en de rest van het verhaal kwam sympathiek over. Ik ga dat doen, dacht ik bij mezelf.

En zo stapte ik op 1 augustus het Woodbrooke hotel binnen. We (Annie, Inge, Joke, Tini, Marina, Marijke en ik) waren met een select groepje van zeven deelnemers onder de stimulerende leiding van Marijke Sondorp. Leiding mag ik natuurlijk niet zeggen van Marijke want dat past niet in het Montessori-beeld; we kunnen het beter hebben over begeleiden...

Goed: de maandagavond werd besteed aan een korte kennismaking met diverse materialen. Het echte werk begon dinsdagmorgen met de volgende opdracht: beschilder twee A4-tjes helemaal, scheur ze dan in stukjes en plak ze dan op een derde vel in de vorm van een dier naar keuze. Het klinkt simpel, maar het is goed voor twee uur nijver werken. 's Middags konden we vrij werken.

's Avonds hebben we een muziekquiz gespeeld. Twintig muziekfragmentjes van kinderliedjes, populaire melodieën, reclametunes enzovoort die “ooit” gecomponeerd zijn door klassieke componisten. Van de twintig punten die gehaald konden worden, scoorde de winnaar van onze groep er tien.

Dat lijkt weinig, maar het ligt ver boven het gemiddelde! Woensdag: tijd voor een “abstracte” oefening: teken twee abstracte gesloten vormen die bijv. elkaar bestrijden. En zo in totaal zes verschillende opgaven. 's Middags weer werken naar eigen inzicht.

Donderdag: Ha! Weer iets heel apart: men neme een A3-tje en schildere daarop een landschapje met twee(!) kleuren, een roodachtige uit de ene doos en een blauwachtige uit de andere. En dat landschap moet bestaan uit gras, lucht, bomen een paadje en een dode boom. Weer zo'n eenvoudige opdracht, maar probeer 't maar eens!

Op vrijdag kwam de verrassing in de persoon van Hans Jansen die ons de eerste beginselen probeerde bij te brengen van het portrettekenen met houtskool. Marijke fungeerde als model en keek dan weer een kwartier naar links en vervolgens naar rechts, weer een kwartier. Dat was ingespannen werken. Maar rond twaalf uur lagen er van eenieder vijf portretten. Conclusie: we moeten nog flink oefenen en we hebben daar nog meerdere teken/schilderweken voor nodig!

De laatste avond werd opgeluisterd door Marijke met een verhaal over “de kuil”. Oude Woodbrookers weten ongetwijfeld over welke kuil het gaat. Tenslotte ben ik vrijwillig aangewezenen om namens de groep aan Marijke een aardewerk potje aan te bieden waarin al onze – onzichtbare – dankbaarheid vervat zat. Een potje dat door Inge met gevaar voor eigen leven per fiets in Lochem op de kop was getikt. Tot slot kwam de mededeling dat het een goede gewoonte was dat degene die als laatste bij de Woodbrookers was binnengekomen geacht werd een kort verslag te maken voor de “Woodbrookers Berichten”. Tja, en dat ben ik toevallig als eenvoudig aspirant lid...

Dick Bouman

DE REDDING VAN DE KALENBERG

Nog langer dan lang geleden stroomde er een watertje langs de zandweg achter het hotel. De smalle beek droeg een naam, de Woodbroek, dat is Oudachterhoeks voor Woudbeek.

Nu is de watergang opgedroogd. Maar toen, toen kreeg de Woudbeek water van 'boven', van de Kalenberg. Eerst heel weinig, later steeds meer. Je kunt nu niet meer zien waar de beek liep. De enige nog zichtbare plek ligt richting Lochem, een honderd meter vanaf het kruispunt van de Looweg en de Woodbrookersweg, aan de linkerkant. Er is een ronde kuil, in

het najaar vol water, met in het midden een onduidelijke hoop versteende massa. Hoe is dat allemaal zo gekomen? Waarom is die beek drooggevalen? Daar gaat dit verhaal over.

De beek liet haar water gaan van Hot naar Her. Waar Hot lag wist niemand en Her was ook ver te zoeken. Het water zocht zijn gang door een hele smalle geul, eerst door het bos tussen de bomen door, verderop was er gras, aan deze en aan gene zijde. De weideplek. Daar scheen de zon. Daar kon je naar de

lucht kijken. Daar zag je door de afwezigheid van de bomen het bos niet meer.

Aan deze zijde van de beek woonden Mo en Ment.

Ze wisten niet beter dan dat deze plek bij de beek door hen werd bewoond. Al zolang de beek bestond. Ze waren nooit ergens anders geweest.

Mo en Ment brachten de tijd door met niets doen en kijken naar de lucht. Soms namen ze een lange aanloop en sprongen over de beek heen naar gene zijde. Mo eerst, daarna Ment. En na een poosje namen ze een aanloop en sprongen ze terug naar deze zijde. Dan rustten ze zittend naast elkaar uit en luisterden ze naar het kabbelen van de beek en de geluiden in het woud achter hen.

Op een ochtend, nog voordat de zon was opgekomen, hoorden ze een luid gehuil.

‘Wat was dat?’ vroeg Mo aan Ment.

‘Er huilde iets’ zei Ment.

Plotseling zagen ze een vogel in de lucht. Een heel grote vogel. Hij vloog wat moeilijk. Hij kwam de kant op van de weideplek bij de beek. Vlak bij Mo en Ment. Langzaam landde de vogel op een steen midden in het water in de beek. Hij bracht zijn linkervleugel omhoog en schudde die heen en weer. Grote druppels vielen in het water. Daarna vloog hij weg, zonder ook maar even naar Mo en Ment te kijken.

‘Zag je dat?’ vroeg Mo aan Ment.

‘Een vogel’ zei Ment.

‘En druppels’ zei Mo.

‘Water’ zei Ment.

De volgende dag heel vroeg, nog voor dat het licht was, hoorden ze het huilen opnieuw.

‘Waar komt dat vandaan?’ vroeg Mo aan Ment.

‘Van daar’ zei Ment en hij wees achter hen naar het woud.

Ook deze ochtend verscheen de vogel en schudde hij zijn

kletsnatte linkervleugel uit boven de beek. Er kwam meer water uit dan de eerste keer. Hij keek even naar Mo en Ment, knikte kort en verdween in de lucht.

‘Hij had een natte vleugel’ zei Mo tegen Ment.

‘Nu niet meer’ zei Ment.

Toen zij de volgende ochtend weer werden gewekt door het gehuil van verweg en de vogel wederom zijn vleugel kwam uitschudden, stonden Mo en Ment op en vroegen aan de vogel: ‘Neem ‘t ons niet kwalijk, maar wilt u ons vertellen waarom u dit doet?’

De vogel liet zijn natte vleugel hangen en wees met zijn andere omhoog naar het woud.

‘Daar’, zei hij, ‘daar bovenop de Kalenberg, daar woont de wolf. Op de top van de Kalenberg groeien een paar bomen. De rest is kaal. Ik woon daar ook zo tussen die bomen samen met de wolf. Het lieve beest is in zijn puberteit.

Elke ochtend, vlak voordat de zon opkomt, dan is het zijn huiluur. Hij kan er niets aan doen. Maar zijn tranen rollen omlaag. En die probeer ik met mijn vleugel tegen te houden. Als ik dat niet zou doen, dan zou al het zand van de Kalenberg wegspoelen en hoe moet het dan als alleen de top van de berg nog over is?’

De vogel zuchtte diep, haalde zijn schouders op en zei:

‘De wolf kan er niets aan doen, maar het lijkt of het met de ochtend erger wordt. Hij huilt steeds meer en harder. Er komen steeds meer tranen en straks moet ik mijn rechtere vleugel ook gebruiken om de tranen op te vangen en ik kan dan niet meer naar hier vliegen om het water in de beek te brengen. ‘t Is een groot probleem, maar eens zal die puberteit wel afgelopen zijn.’

De vogel keek Mo en Ment hoopvol aan: ‘Tot morgen.’

Zo ging het dagen achter elkaar. Het uur van de wolf werd langer en luider.

De vogel vloog steeds moeizamer en lager.
Meer en meer water vulde de weideplek met in het midden de kleine kei die net boven het water uitkwam.
De beek werd te breed om over heen en weer te springen.
Zo verdween al kabbelend het dagelijkse plezier in het leven van Mo en Ment.

Het enige wat hen te doen stond was wachten.
Ze wisten dat de vogel dit zware werk niet langer zou kunnen volhouden.
Wanneer zou die puberteit van de wolf voorbij zijn?

Toen klonk er een hartverscheurend gehuil.
Mo en Ment grepen elkaar vast van angst.
Het uur van de wolf was nog nooit zo lang en zo heftig geweest.
En daarna werd het stil. Muisstil.

Bang tuurden Mo en Ment naar de lucht.
Geen vogel te zien.
'Het duurt lang vandaag' zei Mo tegen Ment.
'Te lang' zei Ment.
Ze wachtten.
En wachtten.
De lucht bleef leeg.

Heel in de verte aan gene zijde verscheen er iets vlak boven de grond. Een donkere vlek, die in de richting van Mo en Ment kroop. Langzaam liep de wolf naar de weideplek. Op zijn rug zat de vogel, zijn beide vleugels waterzwaar beladen slap langs zijn lijf.
Mo en Ment aanschouwden dit gebeuren met grote schrik.
Dit hadden ze niet verwacht.
Bij de rand van het water bij de weideplek stopte de wolf.

'Toe dan' zei hij.
Met al zijn moeite duwde de vogel zijn vleugels tegelijk

omhoog en sprong zo op de kleine kei midden in het water. Langzaam schudde hij zijn linker vleugel uit. De tranen van de wolf gutsten omlaag en omlaag en omlaag. Toen tilde hij zijn rechter vleugel op en de eindeloze wolventranen vulden meer en meer de beek.

De vogel bewoog zich niet meer. Doodmoe zat hij ingedoken op de steen. Hij tuurde naar het water dat stroomde van Hot naar Her.

'Kom nou' riep de wolf 'Je moet doen wat je me beloofd hebt'. Voorzichtig tilde de vogel zijn kop op. 'Ik kan me niet bewegen', zei de vogel wanhopig. 'Ik ben te zwaar beladen geweest. Ik kan niet meer van deze steen afkomen naar gene zijde'. En hij zuchtte zoals alleen een uitgeputte vogel kan zuchten.

Toen keek hij op naar Mo en Ment. 'Kan ik een zetje krijgen?'

'Natuurlijk', zei Mo en hij nam een flinke aanloop en sprong naar de kleine kei midden in het water. Precies bij zijn landing gaf hij de vogel een duw in de rug. Terug naar gene zijde bij de wolf.

'Dank je wel' zei de vogel en maakte wat passen in het rond. 'Ment!' riep Mo, 'Hoe kom ik weer bij jou, ik kan geen aanloop nemen.'

'Ik wel' zei Ment en met een flinke sprong belandde hij naast Mo op de steen in het water. Ze omhelsden elkaar om in evenwicht te blijven.

De wolf klom op de rug van de vogel. De droge vleugels sloegen wild om hen heen.

Daar gingen ze. Hoog in de lucht richting andere kant. Weg van de Kalenberg. De puberteit was voorbij.

En Mo en Ment hadden het nakijken tot op de dag van vandaag.

ONTSTAAN VAN DE BANNINGLEERGANG

Samen met Aad Fokker bezocht ik de jonge Willem Drees, ik denk dat het in 2006 was. ‘Drees’ stond prominent op het naambord dat prijkte op de voordeur van het huis waar wij aanbelden. Ik vroeg mij af: ‘zou het echt het naambord zijn van?’

Wij wilden het werk van de Woodbrookers meer inhoud geven en dachten aan een bijzondere leerstoel rondom het gedachtegoed van Willem Banning. Drees werkte aan de Universiteit van Leiden en kon ons precies duidelijk maken wat er voorafgaat aan de instelling van een dergelijke leerstoel en op welke kosten wij als Vereniging zouden moeten rekenen. We voerden twee intensieve gesprekken en kwamen tot de conclusie dat het voor onze vereniging haalbaar was. In onze overwegingen was er sprake van een kandidaat, die notabene ook professorabel was. We werkten aan een voorstel dat eerst door bestuur en later door de leden bekrachtigd zou moeten worden.

Helaas ging het ambitieuze plan niet door, onze kandidaat werd ‘gekaapt’ door de PThU, (Protestantse Theologische Universiteit), opgericht in 2007!

Jammer, spijtig, maar Aad Fokker zag ook direct nieuwe mogelijkheden. Hij stelde voor om samen met de Vereniging voor Zingeving en Democratie i.p.v. een leerstoel een heuse Banningleergang op te richten. Met de mannen van Zingeving kwamen we meerdere keren bij elkaar in de glazen vergaderkamers van ‘Café de TIJD’, op het oude station Utrecht en werkten onze plannen verder uit.

Het bestuur van onze Vereniging accepteerde het initiatief en hoopte alsnog te kunnen nadenken, in deze vorm, aan een verdere verdieping van ons Woodbrookerswerk.

De leergang startte in 2008 en hoopt in het najaar van 2016, de negende leergang vorm te geven. Vanaf de start maakte ik deel uit van het curatorium, namens de Vereniging Woodbrookers. Het geheel werd vanaf de start financieel

gedragen door de Vereniging Zingeving en Democratie, inmiddels omgevormd tot de Banning Vereniging.

Alle cursussen heb ik min of meer bijgewoond, heb er veel opgestoken, zowel van Banning als van de toetsing van zijn ideeën aan de hedendaagse praktijk in politiek en samenleving. Diverse leden van onze vereniging bezochten de cursussen.

Onze Vereniging wordt nog altijd genoemd en ik blijf dromen van een leergang in Barchem, maar intussen ben ik al zeer ingenomen met de voortzetting van de “lezingen op de Berg” in de kapel op de Kalenberg. In het verlengde van de voorlaatste Banning Leergang beleefden we een mooie zondagmiddag met een 25tal deelnemers in november 2015 in de kapel met Herman Noordegraaf en Pieter Hilhorst als inleiders over Banning en de participatiesamenleving. “Nog is Rome niet verloren!”

Cees Otto

BANNINGLEERGANG 2016

Over de kloof

De Banningleergang is de jaarlijkse cursus van de Banning Vereniging over de waardenontwikkeling in de sociaal-democratische beweging. De leergang heeft elk jaar een ander thema. Het thema van de Banningleergang 2016 is: **Over de kloof**.

Voor wie?

De Banningleergang is bedoeld voor diegenen, met name jongeren, die geïnteresseerd zijn in de waardenontwikkeling in de sociaaldemocratische beweging.

Praktisch

De leergang wordt gehouden op een viertal avonden in het najaar. Tijdens deze bijeenkomsten wordt met bijdragen van experts en door middel van onderlinge discussie ingegaan op een specifiek aspect van de waardenontwikkeling in de sociaaldemocratische beweging. Daarbij wordt aandacht besteed aan ethische en morele uitgangspunten en mensvisies en wat die kunnen betekenen voor ons denken en handelen. Er wordt plenair en in kleine groepjes gewerkt.

Vorbereiding

Deelnemers krijgen vooraf een reader toegestuurd. Van de deelnemers wordt verwacht dat zij de stof voor desbetreffende bijeenkomst bestudeerd hebben.

Organisatie

De Banningleergang wordt uitgedacht door een curatorium. De PvdA heeft de Banningleergang erkend als onderdeel van haar scholingsprogramma. De Banningleergang is een initiatief van de Banning Vereniging en de Vereniging Woodbrookers Barchem.

Thema's vorige leergangen

2015: Ongelijkheid
2014: De Participatiesamenleving
2013: Crisis en democratie in Europa
2012: De sociaaldemocratie en de crisis
2011: Mensbeelden

Aanmelden

<u>Leergang</u>	2016: Over de kloof
<u>Datum:</u>	12 en 26 oktober, 9 november 2016
<u>Tijd:</u>	18.00 - 21.00 uur, inclusief broodjes
<u>Info:</u>	06 24204751
<u>Postadres</u>	Postbus 10567, 1001 EN Amsterdam
<u>Mail</u>	info@banningvereniging.nl

LEZING OP DE BERG

“De Woodbrookers – gedachte als erfgoed: al meer dan 100 jaar bezinning en gesprek in Barchem. Nog steeds de moeite waard?”

Prof. Dr. Herman Noordegraaf, hoogleraar diaconaat aan de Protestantse Theologische Universiteit, gaat in op het belang van het Woodbrooke erfgoed voor de hedendaagse samenleving.

Ontvangst 14.00 uur met koffie/thee in de Kapel
Einde rond 17.00 uur met glaasje wijn
Entree: € 12,50

U kunt zich opgeven via info@woodbrookebarchem.nl

CURSUSWEEKEND

Levenskunst tot het einde toe

In maart 2015 organiseerde de Vereniging Woodbrookers een weekend met de titel ‘De laatste levensfase en het zelfgekozen levenseinde’. Het was een zeer waardevolle bijeenkomst rond het thema dat zo dicht bij ons staat. En de behoefte bleek groot om samen verder te praten over ‘Hoe doe je dat, het leven ‘leven’ ook als het naderende levenseinde moeilijk en zwaar wordt?’

In het weekend van 19 en 20 november staat dit thema centraal. Ook u kunt daarbij aanwezig zijn. Levenskunst tot het einde toe met Frits de Lange, Ineke Koedam-Visser en gastheer Bart van der Elst.

Programma

Zaterdag 19 november

- 11.30 uur   ontvangst en kennismaking
                  in de bibliotheek
- 12.30 uur   lunch
- 14.00 uur   inleiding door Prof. Dr. Frits de Lange
                  ‘Levenskunst tot het einde toe’
                  aansluitend uitwisseling en gesprek
- 18.00 uur   diner
- 19.30 uur   inleiding door Ineke Koedam - Visser
                  ‘Troostrijke ervaringen bij het levenseinde’
                  aansluitend uitwisseling en gesprek

Zondag 20 november

- 08.00 uur   ontbijt
- 09.30 uur   stilte
- 10.30 uur   voortgang gesprekken en afsluiting
- 12.30 uur   lunch
                  aansluitend vertrek

--- --

Datum:	Zaterdag 19 november, 10.30 uur
	Zondag 20 november, na de lunch
Inleiders	Frits de Lange
	Ineke Koedam-Visser
Gastheer:	Bart van der Elst
Prijzen:	Eenvoudige kamer 1-persoons: € 145 p.p.
	Luxe kamer 1-persoons: € 170 p.p.
	Luxe kamer 2-persoons: € 152 p.p.
	Woodbrookersleden ontvangen 10% korting
Aanbetaling	Graag 15 euro overmaken vóór 1 november op NL INGB 0000 93 0000
Aanmelden	masondorp@solcon.nl of 0341-353717
Info	Bart van der Elst, 0343-413039

De cursus gaat door bij minimaal twaalf deelnemers.

Van Frits de Lange

Tot het einde toe levend

De ouderdom komt met gebreken, en steeds meer naarmate we ouder worden. De medisch-technologische vooruitgang heeft in dit opzicht een dubbel effect: ze houdt ons langer in leven, maar maakt het langere leven ook zwaarder. De hoge ouderdom wordt voor veel mensen tot een last, zo dat sommigen er liever voor die tijd ‘uitstappen’.

Hoe sta jij in het leven in het zicht van de dood? Kun je je daarop voorbereiden? En hoe doe je dat dan?

Onze cultuur kan slecht omgaan met deze vragen: moderne mensen staan met de rug naar de dood. Dat is aan de ene kant ook goed: elk mens is tot aan het einde levend. Toch maakt het ons ook monddood, als het eropaan komt. Gelukkig lijkt er een wending plaats te vinden en wordt het sterven steeds meer bespreekbaar. In praktische zin, in overleg met de arts: hoe zal het gaan, en hoe wil ik het liefst dat het gebeurt? En

Frits de Lange

laat ik de dood over mij heen komen, of neem ik de regie? Maar ook existentieel wordt de dood voorwerp van gesprek: wat betekent doodgaan voor mij? Ben ik er klaar voor? Zo leef je naar het einde toe. Ieder mens doet dat op een eigen manier. Zoals je in het leven staat, zo nader je ook de dood. Kun je doodgaan dan leren, bestaat er ook zoiets als stervenskunst? De middeleeuwen hadden er een kerkelijk handboek voor, maar wij moeten een eigen weg hierin zoeken. Hoe dan ook, sterven kun je maar één keer doen. Je kunt wel de kunst afkijken van hen die je zijn voorgedaan. Rolmodellen, die hebben voorgedaan wat het betekent om tot het einde toe te leven.

Frits de Lange, ethicus en theoloog, is verbonden aan de Protestantse Theologische Universiteit, vestiging Groningen. Tevens is hij hoogleraar in Stellenbos in Zuid Afrika.

Van Ineke Koedam

Troostrijke ervaringen bij het levenseinde

De dood is een bij uitstek persoonlijke beleving, gekleurd door eigen ervaringen, overtuigingen en cultuur. Toch maken specifieke aanwijzingen, zoals bijzondere bewustzijnservaringen, veranderend gedrag en taalgebruik ons erop attent dat ziekte of ouderdom overgaan in een voorbereiding op de dood. In haar lezing vertelt Ineke over de stervende die zich voorbereidt, over hoe een sterfproces kan verlopen en hoe diepgaand betekenis kan worden gevonden in sterven. Zij gaat daarbij in op de gelaagdheid van het stervensproces, op visioenen, coïncidenties, ongewone transcendentie fenomenen en betekenisvolle ervaringen die mensen lijken aan te sporen om onafgemaakte zaken af te ronden voordat zij sterven. Deze zogeheten levenseinde-ervaringen worden als troostrijk en geruststellend ervaren en lijken te duiden op een overgang naar een andere vorm van bestaan.

Ineke Koedam studeerde aan de Universiteit voor Humanistiek, werkt in een hospice, begeleidt werkers in de terminale zorg en is mede-oprichter van het Landelijk Expertisecentrum Sterven.

Wat en wie bij de Woodbrookers?

Wanneer mensen voor het eerst de naam Woodbrookers horen, vragen zij altijd om nader uitleg. De naam van de vereniging zegt inhoudelijk niets over het doel. Woodbrooke is een landgoed bij Birmingham, waar de Quakers bij elkaar komen. Leidse studenten theologie en filosofie zijn daar aan het begin van de vorige eeuw op bezoek geweest. Zij waren zeer onder de indruk van de open sfeer tijdens de conferenties en de rust om met elkaar te discussiëren over de zin van het leven en de verantwoordelijkheid voor de maatschappij. Zij hebben daarnaast ervaren hoe het is om met elkaar stil te zijn. Dat wilden zij in Nederland ook. En zo zijn Karel Roessingh en later diens leerling Willem Banning voortrekkers geweest van het werk van de Woodbrookers.

Ter illustratie een deel van de statuten van de Vereniging Woodbrookers Barchem:

NAAM, ZETEL EN DUUR

Artikel 1

1. De vereniging draagt de naam 'Woodbrookers Barchem'.
Zij is opgericht onder de naam 'Vereeniging Woodbrookers in Holland' op acht en twintig december negentienhonderd acht. Zij is voortgekomen uit het Quakersettlement Woodbrooke.
2. De vereniging heeft haar zetel te Barchem, gemeente Lochem.
3. De vereniging is aangegaan voor onbepaalde tijd.

DOEL EN MIDDELEN

Artikel 2

De vereniging heeft tot doel door onderlinge ontmoeting in een geest van openheid, religieuze verbondenheid en maatschappelijk betrokken zijn bij te dragen aan persoonlijke

verdieping en aan bezinning op de maatschappelijke verantwoordelijkheden.

Artikel 3

Zij tracht dit doel te bereiken door:

- a. het houden of doen houden van cursussen, retraites, lezingen en besprekingen;
- b. het leggen en onderhouden van contacten met verwante instellingen en het deelnemen aan samenwerkingsverbanden terzake;
- c. het leggen en onderhouden van internationale contacten;
- d. de uitgave van geschriften;
- e. alle andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.'

Die sfeer tijdens de cursussen wordt gekenmerkt door een ondogmatische houding. De Vereniging heeft allerlei lijnen naar maatschappelijke groepen, maar valt niet onder auspiciën van een geloofsrichting of politieke overtuiging. In het verleden zijn er in Barchem allerlei conferenties geweest van vrijdenkers en voormannen, die zich bij de Woodbrookers terugtrokken om zich te bezinnen op fundamentele besluiten. Maar de besluiten voor het oprichten van een politieke partij, of een omroepvereniging, werden wel bij maar nooit namens de Woodbrookers genomen.

Dat samen praten over belangrijke keuzes in ieders persoonlijk leven gebeurt nog steeds in Barchem, lees hiervoor het programma!

Over het lidmaatschap van de Vereniging Woodbrookers Barchem

Als u zich wilt aansluiten bij de vereniging bent u van harte welkom als aspirant-lid.

- U ontvangt de periodieke nieuwsuitgave van de Woodbrookers
- U ontvangt een reductie van 10% bij deelname aan cursussen van de Woodbrookers
- U betaalt een jaarcontributie van € 32,50

Na een jaar kunt u lid met stemrecht worden.

U gaat dan € 65,- betalen.

En als u geen lid wilt worden, of wilt blijven, maar u draagt het werk van de Woodbrookers wel een warm hart toe, dan kunt u voor € 25,- per jaar donateur worden. In dat geval wordt u net als de leden op de hoogte gehouden van het verenigingswerk, alleen krijgt u geen korting bij deelname. U kunt zich bij de administratie aanmelden.

Mutaties

Mutaties per 1 april 2016

Overleden

- * J. Brugman – Pelleboer – Nijmegen
- * H.S. Cohen – Lochem
- * C.M. Laman Trip – Warnsveld

Verhuisd

- * W.H.C. ten Hoorn en A. ten Hoorn-Smit
naar Schouwenhove 198, 2332 DV Leiden

Bedankt voor het (aspirant)lidmaatschap

- * G.L.A. van den Bergh – Nieuwegein
- * J. Brugman – Pelleboer – Nijmegen
- * A.E.J. Knottenbelt – Lochem

Aangemeld als aspirant lid

- * D. Bouman – Nijmegen

Aangemeld als donateur

- * G.L.A. van den Bergh – Nieuwegein

Legaat of erfstelling

Wie de Vereniging Woodbrookers Barchem een warm hart toedraagt, kan ons werk steunen met een legaat of erfstelling. De Vereniging Woodbrookers Barchem is een zelfstandige rechtspersoon. Het maken van een legaat of erfstelling geschiedt bij testament. Een beschikking ten behoeve van de Vereniging Woodbrookers Barchem kan bijvoorbeeld luiden: 'Ik legateer, vrij van rechten en kosten, aan de Vereniging Woodbrookers Barchem een bedrag van euro ...' Het is mogelijk aan een dergelijke beschikking een bepaalde bestemming te verbinden.

Zij die een schenking aan onze vereniging willen doen, kunnen over de vorm waarin dit kan geschieden contact opnemen met Ariepieter Versloot, telefoon 0299-655557.

Colofon

WoodbrookersBerichten

Tijdschrift van de Vereniging Woodbrookers Barchem.
ISSN 2405 -5638. Verschijnt twee maal per jaar.

Administratie

Peppelerweg 21, 3881 XJ Putten
Telefoon 0341-353717
E-mail: adm@woodbrookers.nl
Website: www. woodbrookers.nl

Opgave voor cursussen

Opgeven kan per post: Peppelerweg 21 3881 XJ Putten, per telefoon 0341 -353717, of per e-mail masondorp@solcon.nl, o.v.v. de cursusnaam en door een gedeelte van de cursusprijs ad € 15,00 als inschrijfgeld over te maken op rekeningnummer NL57 INGB 0000 9300 00 van de Vereniging Woodbrookers Barchem. De cursussen vinden plaats in het Woodbrooke Hotel Woodbrookersweg 1, 7244 R.B Barchem
Telefoon 0573 - 441734

Bestuur vereniging

Marijke Sondorp (voorzitter), Bart van der Elst,
Machteld Heslinga – Kooij,

Redactie WoodbrookersBerichten

Marijke Sondorp

Kopij WoodbrookersBerichten

Peppelerweg 21, 3881 XJ Putten
Telefoon 0341-353717
masondorp@solcon.nl

Vormgeving

Mans57, Lochem, 06 5168 2755

Vereniging Woodbrookers Barchem

Al in 1913 werden er cursussen georganiseerd op het landgoed in Barchem, waar kort daarna het Woodbrookershuis verrees. Nog steeds organiseert de Vereniging Woodbrookers Barchem een eigen cursusprogramma. Het accent ligt op levensbeschouwelijke, culturele en maatschappelijke verdieping.